

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

1 octombrie 2015*

„Trimitere preliminară — Directiva 93/13/CEE — Clauze abuzive în contractele încheiate între un profesionist și un consumator — Contract de împrumut ipotecar — Articolul 7 alineatul (1) — Încetarea utilizării unor clauze abuzive — Mijloace adecvate și eficiente — Recunoaștere de datorie — Act notarial — Aplicarea formulei executorii de către un notar — Titlu executoriu — Obligațiile notarului — Examinări din oficiu ale clauzelor abuzive — Control jurisdicțional — Principiile echivalenței și efectivității”

În cauza C-32/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Fővárosi Törvényszék (Ungaria), prin decizia din 13 decembrie 2013, primită de Curte la 23 ianuarie 2014, în procedura

ERSTE Bank Hungary Zrt.

împotriva

Attila Sugár,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnul A. Ó Caoimh, doamna C. Toader (raportor) și domnii E. Jarašiūnas și C. G. Fernlund, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: doamna L. Carrasco Marco, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 februarie 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru ERSTE Bank Hungary Zrt., de L. Wallacher, ügyvéd;
- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér și de G. Szima, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de D. Kuon, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de K. Talabér-Ritz și de M. van Beek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 iunie 2015,

* Limba de procedură: maghiara.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 7 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între ERSTE Bank Hungary Zrt. (denumită în continuare „ERSTE Bank”), pe de o parte, și domnul Sugár, pe de altă parte, în legătură cu o cerere a acestuia din urmă având ca obiect anularea unei formule executorii aplicate prin act notarial pe o recunoaștere de datorie subscrisă de domnul Sugár în temeiul unui contract de împrumut și al unui contract de garanție ipotecară încheiate între părți.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din Directiva 93/13:

„Scopul prezentei directive este de apropiere a actelor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre privind clauzele abuzive în contractele încheiate între un vânzător sau furnizor [a se citi «profesionist»] și un consumator.”

- 4 Articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

- 5 Articolul 7 alineatele (1) și (2) din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»].

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organismelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.”

Dreptul maghiar

Codul civil

- 6 Legea nr. IV din 1959 privind Codul civil (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, denumită în continuare „Codul civil”), în versiunea în vigoare la data încheierii contractului în discuție în litigiul principal, prevede la articolul 200:

„(1) Părțile stabilesc în mod liber conținutul contractului. Acestea pot deroga de comun acord de la normele care reglementează contractele dacă nicio dispoziție legală nu interzice acest lucru.

(2) Este nul orice contract care încalcă o normă de drept sau care a fost încheiat cu eludarea unei norme de drept, cu excepția cazului în care norma respectivă prevede o altă consecință juridică. De asemenea, este nul orice contract care este în mod vădit contrar bunelor moravuri.”

- 7 Potrivit articolului 209 alineatul (1) din acest cod:

„O clauză contractuală generală sau o clauză a unui contract încheiat cu consumatorii care nu a fost negociată în mod individual este abuzivă atunci când, în mod unilateral și nejustificat, cu încălcarea obligațiilor de bună-credință și de loialitate, stabilește drepturile și obligațiile părților în dezavantajul părții contractante care nu este autorul clauzei.”

- 8 Articolul 209/A alineatul (1) din Codul civil prevede că partea prejudiciată poate contesta o clauză contractuală abuzivă.
- 9 Potrivit alineatului (2) al acestui articol, sunt nule clauzele abuzive care au fost inserate în contractele încheiate cu consumatorii sub forma unor condiții generale sau cele care au fost stabilite de profesionist în mod unilateral, în prealabil și în lipsa unei negocieri individuale. Nulitatea nu poate fi invocată decât în interesul consumatorului.

Codul de procedură civilă

- 10 Potrivit articolului 163 din Legea nr. III din 1952 privind Codul de procedură civilă (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, denumit în continuare „Codul de procedură civilă”), instanța poate stabili elementele de fapt pe care le consideră de notorietate publică. Același lucru este valabil pentru elementele de fapt de care instanța are cunoștință din oficiu. Instanța poate să țină cont de asemenea de elementele de fapt, chiar dacă nu au fost prezentate de părți, fiind totuși ținută să înștiințeze părțile în ședință cu privire la respectivele elemente.
- 11 În aplicarea articolului 366 din Codul de procedură civilă, dacă în cadrul procedurii de executare silită judiciară nu este posibilă încetarea sau limitarea executării în temeiul articolelor 41 sau 56 din Legea nr. LIII din 1994 privind executarea silită judiciară (a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, denumită în continuare „Legea privind executarea silită judiciară”), debitorul care contestă executarea silită poate iniția împotriva părții care solicită executarea silită o procedură de încetare sau de limitare a executării silite.
- 12 Articolul 369 din acest cod prevede:

„O procedură de încetare sau de limitare a executării dispuse printr-un act autentic investit cu formulă executorie sau printr-un act asimilat susceptibil de executare silită poate fi inițiată dacă

- a) creanța care trebuie executată nu a luat naștere în mod valabil,

[...]”

- 13 Potrivit articolului 370 din respectivul cod, instanța sesizată cu procedura de încetare sau de limitare a executării silite poate suspenda executarea silită în cauză.

Legea privind executarea silită judiciară

- 14 Potrivit articolului 13 alineatul (1) din Legea privind executarea silită judiciară:

„(1) Un titlu executoriu se emite dacă decizia care trebuie executată:

- a) cuprinde o creanță (sumă de bani),
- b) este definitivă sau executorie provizoriu, iar
- c) termenul de executare a expirat. [...]”

- 15 Articolul 23/C din această lege reglementează procedura de aplicare de către notar a formulei executorii pe actul notarial redactat de el însuși. Potrivit alineatului (1) al acestui articol, notarul care a întocmit actul aplică formula executorie pe actul notarial dacă acesta conține:

- angajamentul privind prestația și contraprestația sau angajamentul unilateral;
- numele creditorului și numele debitorului;
- obiectul obligației, cantitatea (cuantumul) și cauza obligației;
- modul și termenul de îndeplinire a obligației.

- 16 Articolul 23/C din Legea privind executarea silită judiciară prevede la alineatele (2) și (5):

„(2) În cazul în care obligația depinde de îndeplinirea unei condiții sau de împlinirea unui termen, caracterul executoriu al acesteia impune de asemenea ca actul să precizeze îndeplinirea condiției sau împlinirea termenului.

[...]

(5) Executarea silită se efectuează în cazul în care creanța prevăzută în actul notarial poate fi supusă unei căi de executare jurisdicțională, iar termenul de executare a expirat. [...]”

- 17 Articolul 31/E alineatul (2) din legea menționată prevede că procedura notarială produce, în calitate de procedură civilă necontencioasă, efecte analoage cu cele ale procedurii jurisdicționale și că deciziile adoptate de notar produc efecte analoage cu cele ale deciziilor unei instanțe locale.

- 18 Articolul 56 alineatul (1) din Legea privind executarea silită judiciară prevede că, prin ordonanță, instanța care a dispus executarea silită decide încetarea sau, după caz, limitarea executării silite dacă constată, în temeiul unor acte autentice, că o decizie definitivă a derogat de la sau a modificat decizia care urma să fie executată ori dacă printr-o decizie definitivă s-a constatat că creanța pentru care se solicită executarea silită, stabilită printr-un act investit cu formulă executorie, nu a luat naștere în mod valabil.

- 19 Conform articolului 211 alineatul (2) din legea menționată, în cazul în care instanța a aplicat formula executorie pe un act cu încălcarea legii, aceasta trebuie anulată.

20 Articolul 212 din respectiva lege prevede:

„(1) Instanța care dispune executarea silită poate decide oricând anularea formulei executorii, fie la cererea oricărei părți, fie pe baza unui act al executorului judecătoresc, fie din oficiu.

(2) Ordonanța trebuie notificată părților, care pot declara apel.”

21 Articolul 224/A din Legea privind executarea silită judiciară prevede:

„Atunci când revine notarului sarcina de a dispune executarea silită, sunt aplicabile prezentele dispoziții, cu următoarele adaptări:

a) «instanță care dispune executarea silită» înseamnă notarul; «decizie dată de instanța care dispune executarea silită» înseamnă decizia adoptată de notar;

[...]”

Legea privind notarii

22 Legea nr. XLI din 1991 privind notarii (a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény, denumită în continuare „Legea privind notarii”) definește, la articolul 1 alineatele (1), (2) și (4), competențele notarilor, după cum urmează:

„(1) Legea conferă notarilor atribuția de autentificare, cu scopul de a oferi părților servicii juridice imparțiale în vederea evitării litigiilor.

(2) Notarul întocmește documente care privesc acte juridice și fapte care au efecte juridice, asigură păstrarea actelor, transferă titularului dreptului, în numele părților, bani, obiecte de valoare și valori mobiliare, în scopul remiterii acestora, și oferă, prin recomandările lor, în cadrul procedurilor care țin de atribuțiile lor, asistență părților, asigurând egalitatea de tratament a acestora, în exercitarea drepturilor și în executarea obligațiilor lor.

[...]

(4) Notarul desfășoară, în cadrul competențelor pe care i le conferă legea, o activitate oficială de aplicare a dreptului ca parte a serviciului public al justiției.”

23 Articolul 3 alineatele (1) și (2) din această lege prevede:

„(1) Notarul este obligat să refuze să își dea concursul atunci când acest lucru este incompatibil cu obligațiile sale, în special atunci când concursul său este solicitat în vederea unei operațiuni juridice care este contrară legii sau prin care se urmărește eludarea acesteia din urmă ori a cărei finalitate este interzisă sau abuzivă.

(2) Atunci când, în cursul procedurii, notarul evidențiază un element care ridică îndoieli, fără să fie necesar să refuze să își dea concursul, acesta este obligat să atragă atenția părților asupra elementului respectiv și să menționeze în scris acest aspect. În cazul în care partea ridică o obiecție împotriva elementului menționat, notarul refuză să își dea concursul.”

24 Articolul 112 alineatul (1) din legea menționată are o redactare identică cu cea a articolului 23/C din Legea privind executarea silită judiciară în ceea ce privește elementele care trebuie să figureze într-un act autentic pentru a-i fi aplicată formula executorie.

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

- 25 La 18 decembrie 2007, ERSTE Bank și domnul Sugár au încheiat, prin act autentic, un contract de împrumut având ca obiect suma de 30 687 de franci elvețieni (CHF) și destinat să finanțeze cumpărarea unui bun imobil. Acest contract este garantat cu o ipotecă pe bunul respectiv.
- 26 În temeiul contractului de împrumut, domnul Sugár a semnat, la 19 decembrie 2007, o recunoaștere de datorie întocmită prin act notarial în favoarea ERSTE Bank. Din dosar reiese că actul menționat îi conferă acesteia, în cazul neîndeplinirii de către domnul Sugár a obligațiilor sale contractuale, dreptul de a rezilia contractul de împrumut și de a proceda la recuperarea datoriei rezultate din acest contract, pe baza unui certificat de lichidare întocmit de ERSTE Bank însăși și în care se indică cuantumul datoriei.
- 27 Întrucât domnul Sugár nu și-a îndeplinit obligația de plată, ERSTE Bank a reziliat contractul de împrumut și a solicitat aplicarea formulei executorii pe respectiva recunoaștere de datorie. La 13 decembrie 2011, apreciind că erau îndeplinite condițiile legale, notarul a aplicat formula executorie pe respectivul act, ceea ce a avut drept consecință posibilitatea ca acesta să fie executat silit și, prin urmare, să îi confere acestuia din urmă un caracter analog cu cel al unei hotărâri judecătorești.
- 28 La 5 iunie 2013, domnul Sugár a sesizat notarul cu o cerere de anulare a formulei executorii aplicate pe actul autentic care cuprinde recunoașterea de datorie aferentă contractului de împrumut încheiat cu ERSTE Bank, susținând, printre altele, că acest contract conținea clauze abuzive. În plus, domnul Sugár a contestat legalitatea declarației de reziliere a contractului și a arătat că prin formula executorie se dispunea executarea silită a unor obligații care nu reies din actul de recunoaștere a datoriei. Acesta a arătat de asemenea că a introdus o cerere având ca obiect încetarea executării silită și o cerere de declarare a nulității.
- 29 Prin decizia din 13 iunie 2013, notarul a respins cererea de anulare a formulei executorii pentru motivul că aceasta nu era afectată de nicio neregularitate, întrucât actul autentic în cauză conținea o recunoaștere de datorie, numele creditorului și numele debitorului, cauza și cuantumul obligației, modalitatea de executare și termenul acordat în acest sens. În plus, acesta a constatat că actul preciza că obligația depindea de îndeplinirea unei condiții, precum și data la care aceasta survenise. Notarul a precizat de asemenea că, întrucât procedura notarială are caracter necontencios, nu dispunea decât de o putere limitată de apreciere în materia probelor și că nu era competent să se pronunțe cu privire la un diferend survenit între părți referitor la legalitatea rezilierii contractului sau a clauzelor cuprinse în respectivul contract, aceste chestiuni ținând de competența exclusivă a instanțelor.
- 30 Domnul Sugár a formulat la Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta) o acțiune având ca obiect anularea deciziei notarului și anularea formulei executorii aplicate, în opinia sa, cu încălcarea legii. În susținerea acestei acțiuni, el arată în special că recunoașterea de datorie în discuție conține clauze contractuale abuzive și date eronate, că cuantumul datoriei este stabilit în valută, deși împrumutul a fost acordat în forinți, și a fost determinat numai pe baza datelor interne ale ERSTE Bank. Acesta apreciază că aplicarea formulei executorii constituie un abuz de drept atunci când partea care solicită executarea silită prezintă un act unilateral a cărui validitate nu poate fi examinată decât în cadrul unei proceduri contradictorii.
- 31 Instanța de trimitere precizează că, în temeiul Legii privind executarea silită judiciară, notarul aplică formula executorie pe actul care urmează să fie executat, care devine, ca urmare a acestui fapt, titlu executoriu. Cu toate acestea, în cursul procedurii de aplicare a formulei executorii, notarul se limitează la a verifica conformitatea actului care urmează să fie executat cu cerințele de formă și materiale, fără a putea examina eventualul caracter abuziv al unor clauze ale contractului de împrumut care stă la baza acestui act. Numai în cadrul unei acțiuni având ca obiect încetarea sau limitarea executării silită consumatorul poate să invoce caracterul abuziv al clauzelor contractuale, ceea ce, potrivit instanței de trimitere, ar putea fi contrar obiectivelor urmărite de Directiva 93/13.

32 În aceste condiții, Fővárosi Törvényszék a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Este în conformitate cu dispozițiile articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 o procedură dintr-un stat membru potrivit căreia, în cazul nerespectării de către consumator a unei obligații asumate în temeiul unui document întocmit de un notar cu respectarea cerințelor de formă, partea care a încheiat contractul cu consumatorul solicită plata unei sume, pe care ea însăși o stabilește, prin aplicarea unei așa-numite formule executorii, fără a fi necesară inițierea unei proceduri contradictorii în fața unei instanțe, prin care să se poată examina caracterul abuziv al clauzelor contractului pe care se aplică formula executorie[?]”
- 2) Consumatorul poate solicita în cadrul procedurii menționate anularea formulei executorii deja aplicate, întemeindu-se pe faptul că nu s-a efectuat o analiză a caracterului abuziv al clauzelor contractului pe care s-a aplicat aceasta, chiar dacă, potrivit Hotărârii pronunțate în cauza C-472/11, în cadrul unei proceduri judiciare, instanța trebuie să informeze consumatorul cu privire la clauzele abuzive pe care le-a identificat[?]”

Cu privire la întrebările preliminare

- 33 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, care permite unui notar care a întocmit, cu respectarea cerințelor de formă, un act autentic referitor la un contract încheiat între un profesionist și un consumator să aplice pe actul respectiv formula executorie sau să refuze anularea acesteia, în condițiile în care nici într-un stadiu, nici în celălalt nu a fost efectuat un control al caracterului abuziv al clauzelor respectivului contract.
- 34 Din decizia de trimitere reiese că aceste întrebări sunt legate de existența în dreptul național a unei proceduri potrivit căreia notarul, la cererea creditorului, poate aplica formula executorie pe actul autentic care conține obligația debitorului, fără a putea efectua o examinare a validității acestui act, sub rezerva respectării unei serii limitative de condiții de formă legate de conținutul respectivului act, astfel cum sunt prevăzute la articolul 23/C din Legea privind executarea silită judiciară. Astfel, în temeiul acestui articol, actul trebuie să indice angajamentul privind prestația și contraprestația, numele creditorului și al debitorului, obiectul obligației, cuantumul și cauza sa și, în sfârșit, modul și termenul de îndeplinire a acesteia.
- 35 În speță, în cauza principală, titlul executoriu constă într-o declarație notarială de recunoaștere a datoriei subscrisă de domnul Sugár în urma încheierii unui contract de împrumut ipotecar între acesta și ERSTE Bank.
- 36 Aplicarea formulei executorii pe respectivul act pe baza elementelor furnizate exclusiv de creditor permite în fapt să se obțină, în afara oricărei proceduri contencioase în fața unei instanțe, executarea silită a contractului. Astfel, în temeiul articolului 31/E alineatul (2) din Legea privind executarea silită judiciară, un act notarial investit cu formula executorie produce același efect ca o decizie a unei instanțe locale.
- 37 Din dosar reiese de asemenea că, în aplicarea articolului 211 alineatul (2) și a articolului 224/A din Legea privind executarea silită judiciară, notarul poate anula formula executorie aplicată „cu încălcarea legii”. Cu toate acestea, astfel cum a subliniat guvernul maghiar în observațiile sale, respectiva procedură nu privește validitatea clauzelor contractuale, ci numai controlul legalității aplicării formulei executorii.

- 38 Rezultă că, în temeiul legislației naționale, controlarea de către notar a validității clauzelor contractului nu este posibilă nici în cadrul procedurii de aplicare a formulei executorii, nici în cea a anulării sale.
- 39 Pentru a stabili dacă o astfel de legislație este compatibilă cu cerințele Directivei 93/13, trebuie amintit că sistemul de protecție pus în aplicare prin această directivă se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl determină să adere la condițiile redactate în prealabil de profesionist, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora (a se vedea în special Hotărârea Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 40 Având în vedere o asemenea situație de inferioritate, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede că clauzele abuzive nu creează obligații pentru consumator. Este vorba despre o dispoziție imperativă care urmărește să substituie echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților printr-un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceste părți (a se vedea Hotărârea Sánchez Morcillo și Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punctul 23, precum și jurisprudența citată).
- 41 În acest context, Curtea a hotărât de mai multe ori că instanța națională este obligată să analizeze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale care se încadrează în domeniul de aplicare al directivei menționate și, prin aceasta, să suplinească dezechilibrul existent între consumator și profesionist, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop (a se vedea în special Hotărârea Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 46, Hotărârea Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punctul 34, precum și Hotărârea Sánchez Morcillo și Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punctul 24).
- 42 Curtea a statuat de asemenea că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că instanța națională care a constatat din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale are obligația, fără a aștepta ca consumatorul să prezinte o cerere în acest scop, să stabilească toate consecințele care decurg potrivit dreptului național, sub rezerva respectării principiului contradictorialității (a se vedea în acest sens Hotărârea Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punctul 36).
- 43 În plus, Curtea a constatat că Directiva 93/13 se opune reglementării unui stat membru care nu permite instanței sesizate cu o cerere de somație de plată să aprecieze din oficiu, *in limine litis* sau într-o altă etapă a procedurii, deși dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, caracterul abuziv al unei clauze privind dobânda moratorie cuprinse într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator, în lipsa unei opoziții formulate de acesta din urmă (Hotărârea Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 57).
- 44 În jurisprudența sa, Curtea a reținut de asemenea că reglementarea unui stat membru nu era conformă cu Directiva 93/13 în cazul în care, deși nu prevedea, în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, motive de contestație întemeiate pe caracterul abuziv al unei clauze contractuale care constituie temeiul titlului executoriu, această reglementare nu permitea instanței sesizate cu procedura de fond, competentă să aprecieze caracterul abuziv al unei asemenea clauze, să adopte măsuri provizorii de suspendare a procedurii de executare menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 64, și Hotărârea Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punctul 36).
- 45 În sfârșit, Curtea a statuat că este contrară Directivei 93/13 o reglementare națională care nu permite instanței de executare, în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, nici să aprecieze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al unei clauze care este cuprinsă în contractul din care rezultă datoria solicitată și pe care se întemeiază titlul executoriu, nici să adopte măsuri provizorii, printre care în special suspendarea executării, atunci când adoptarea acestor măsuri este necesară pentru garantarea deplinei eficacități a deciziei finale a instanței sesizate cu procedura pe fond

corespunzătoare, competentă să verifice caracterul abuziv al acestei clauze (a se vedea Ordonanța Banco Popular Español și Banco de Valencia, C-537/12 și C-116/13, EU:C:2013:759, punctul 60, precum și Hotărârea Sánchez Morcillo și Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punctul 28).

- 46 În ceea ce privește procedura simplificată de executare silită notarială în discuție în litigiul principal, Comisia Europeană a susținut că posibilitatea notarului de a declanșa executarea silită a unui contract fără să fi examinat caracterul abuziv al diferitor clauze în cadrul procedurii de aplicare a formulei executorii sau în cea a anulării sale este de natură să aducă atingere Directivei 93/13, astfel cum este interpretată în jurisprudența citată la punctele anterioare și în special prin Hotărârile Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) și Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88), aceasta din urmă fiind menționată și de instanța de trimitere în cadrul celei de a doua întrebări. Potrivit Comisiei, din moment ce procedura notarială are efecte analoge cu cele ale unei proceduri jurisdicționale, notarul ar trebui, în consecință, să poată de asemenea să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale atunci când dispune de toate elementele de drept și de fapt necesare în acest scop.
- 47 Cu toate acestea, astfel cum a subliniat avocatul general, în special la punctele 65-67 și 72 din concluzii, trebuie să se constate că jurisprudența menționată se înscrie în cadrul specific al exercitării funcției jurisdicționale și, având în vedere diferențele fundamentale dintre aceasta și funcția notarială, nu poate fi transpusă la aceasta din urmă.
- 48 În plus, trebuie să se arate că Directiva 93/13 nu conține nicio dispoziție cu privire la rolul care poate sau care trebuie să fie atribuit notarului în materia controlului clauzelor contractuale abuzive. Astfel, această directivă nu reglementează aspectul dacă trebuie să se extindă la notar, în împrejurări în care o legislație națională îi atribuie acestuia competența de a proceda la aplicarea formulei executorii pe un act autentic referitor la un contract și, ulterior, de a o anula la expirarea termenului, facultatea de a exercita competențe care intră în mod direct în sfera funcției jurisdicționale.
- 49 În consecință, în lipsa unei armonizări în dreptul Uniunii a mecanismelor naționale de executare silită și a rolului atribuit notarilor în cadrul acestora, revine ordinii juridice din fiecare stat membru atribuția de a prevedea astfel de norme în temeiul principiului autonomiei procesuale, cu condiția ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile situațiilor similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens Hotărârea Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 50, Hotărârea Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punctul 46, și Hotărârea Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 50).
- 50 În ceea ce privește principiul echivalenței, trebuie să se constate că Curtea nu dispune de niciun element de natură să dea naștere unor îndoieli în legătură cu conformitatea reglementării în discuție în litigiul principal cu acesta.
- 51 În ceea ce privește principiul efectivității, trebuie să se amintească că Curtea s-a pronunțat deja în sensul că fiecare situație în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală internă face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizată ținând cont de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se țină cont, eventual, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (a se vedea în special Hotărârea Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punctul 51 și jurisprudența citată).
- 52 Trebuie, așadar, să se stabilească dacă, într-o situație cum este cea din litigiul principal, dispozițiile naționale în cauză, analizate în contextul lor ținând seama de toate căile de atac existente, sunt de natură să garanteze că există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a

clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii și că asemenea clauze nu creează obligații pentru aceștia din urmă, astfel cum prevăd articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13.

- 53 În acest sens, guvernul maghiar arată în esență că procedura simplificată de executare silită în discuție în litigiul principal nu exclude orice control al clauzelor abuzive, efectuat fie de către notarii înșiși, fie de instanțele naționale.
- 54 Trebuie să se constate că, ținând seama de încrederea deosebită pe care consumatorul o are, în general, în notar, în calitatea sa de consilier imparțial, și de faptul că actele întocmite de acesta nu sunt afectate de nelegalitate, există un risc ce nu poate fi neglijat ca consumatorul să fie mai puțin vigilent cu ocazia întocmirii acestor acte în ceea ce privește existența unor clauze abuzive și consecințele unei proceduri simplificate de executare silită notarială, cum este cea în discuție în litigiul principal. În plus, în cazul în care o astfel de procedură a fost declanșată de profesionist, este posibil ca, fără intervenția unui notar, consumatorul să nu dispună de toate informațiile utile pentru a fi în măsură să se apere în fața instanțelor naționale în cadrul acestei proceduri.
- 55 În ceea ce privește reglementarea în discuție în litigiul principal, este necesar să se arate că, în conformitate cu articolul 1 din Legea privind notarii, le revine acestora din urmă în special obligația de a oferi, prin recomandările lor, în cadrul procedurilor care țin de atribuțiile lor, asistență părților, asigurând egalitatea de tratament a acestora în exercitarea drepturilor și în executarea obligațiilor lor, în scopul evitării litigiilor.
- 56 În plus, potrivit articolului 3 alineatele (1) și (2) din legea menționată, notarul are obligația de a verifica conformitatea cu legea și caracterul abuziv al unei operațiuni juridice și de a informa în scris părțile în cazul în care identifică un element care ridică îndoieli.
- 57 Din aceste indicații reiese că, în sistemul procedural maghiar, notarul pare abilitat să aibă, în special în stadiul întocmirii unui act autentic referitor la un contract încheiat de un profesionist cu un consumator, un rol de prevenire a caracterului abuziv al clauzelor acestui contract și că, pe de altă parte, acesta are în mod explicit rolul de a asigura prin recomandările sale egalitatea de tratament în toate procedurile care intră în atribuțiile sale, inclusiv cea de executare silită.
- 58 Din cele de mai sus reiese că dispozițiile generale ale Legii privind notarii sunt, în principiu, de natură să contribuie la respectarea cerințelor prevăzute la articolul 6 alineatul (1) și la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere.
- 59 Trebuie să se arate că, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 84 din concluzii, mijloacele adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie să cuprindă dispoziții care să permită să se garanteze acestora din urmă o protecție jurisdicțională efectivă, oferindu-le posibilitatea de a ataca în justiție contractul în litigiu, inclusiv în faza executării silite a acestuia, în condiții procedurale rezonabile, astfel încât exercitarea drepturilor lor să nu fie supusă unor condiții, în special unor termene sau unor cheltuieli, care să facă excesiv de dificilă sau imposibilă în practică exercitarea drepturilor garantate de Directiva 93/13. În cadrul acestor proceduri judiciare, jurisprudența Curții, citată la punctele 41-45 din prezenta hotărâre, trebuie să fie pe deplin aplicabilă.
- 60 În speță, din decizia de trimitere reiese că domnul Sugár poate, pe de o parte, în aplicarea articolului 209/A alineatul (1) din Codul civil, să introducă o acțiune în contestarea validității contractului și, pe de altă parte, potrivit articolului 369 din Codul de procedură civilă, să inițieze o procedură de încetare sau de limitare a executării silite. În cadrul acestei din urmă proceduri, consumatorul poate solicita, în temeiul articolului 370 din Codul de procedură civilă, suspendarea executării silite a contractului în discuție în litigiul principal.

- 61 În plus, din elementele furnizate Curții, în special de guvernul maghiar, pare să reiasă că revine instanței de trimitere obligația de a verifica dacă, în pofida modului de redactare a articolelor 369 și 370 din Codul de procedură civilă, instanțele naționale pot și trebuie, în cadrul acestor proceduri, să examineze caracterul abuziv al clauzelor contractuale și, cu respectarea articolului 163 din acest cod și în conformitate cu jurisprudența Kúria (Curtea Supremă), să invoce din oficiu cazurile de nulitate vădită care pot fi stabilite pe baza elementelor de probă disponibile.
- 62 Or, deși Directiva 93/13 impune, în litigiile dintre un profesionist și un consumator, o intervenție pozitivă, exterioară părților din contract, a instanței naționale sesizate cu astfel de litigii (Hotărârea Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 39 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, punctul 40 și jurisprudența citată), respectarea principiului efectivității nu poate merge până la a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56).
- 63 În consecință, faptul că consumatorul poate invoca protecția dispozițiilor legislative privind clauzele abuzive numai dacă intențiază o procedură jurisdicțională nu poate fi considerat în sine, în opoziție cu cele susținute de Comisie, contrar principiului efectivității. Astfel, protecția jurisdicțională efectivă garantată de Directiva 93/13 se întemeiază pe premisa potrivit căreia instanțele naționale sunt sesizate în prealabil de una dintre părțile la contract.
- 64 Revine însă instanței de trimitere, singura care cunoaște în mod direct modalitățile procedurale ale acțiunilor în ordinea sa juridică internă și singura competentă să interpreteze dreptul național, sarcina de a aprecia aspectul dacă, în împrejurările cauzei principale, aceste modalități îi garantează consumatorului o protecție jurisdicțională efectivă.
- 65 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, care permite unui notar care a întocmit, cu respectarea cerințelor de formă, un act autentic referitor la un contract încheiat între un profesionist și un consumator să procedeze la aplicarea formulei executorii pe actul respectiv sau să refuze să procedeze la anularea acestei formule executorii, în condițiile în care nici într-un stadiu, nici în celălalt nu a fost efectuat un control al caracterului abuziv al clauzelor respectivului contract.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 66 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, care permite unui notar care a întocmit, cu respectarea cerințelor de formă, un act autentic referitor la un contract încheiat între un profesionist și un consumator să procedeze la aplicarea formulei executorii pe actul respectiv sau să refuze să procedeze la anularea acestei formule executorii, în condițiile în care nici într-un stadiu, nici în celălalt nu a fost efectuat un control al caracterului abuziv al clauzelor respectivului contract.

Semnături